

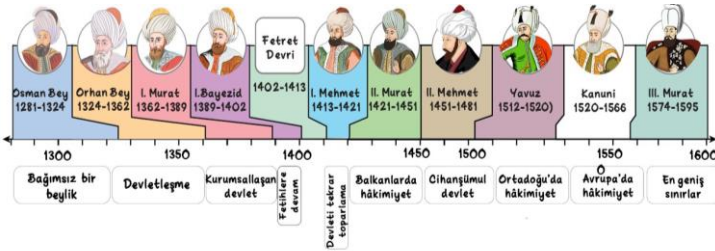
AVUSTURYA İLE UZUN SAVAŞLAR DÖNEMİ

Uzun Savaşlardan Diplomasiye

1593-1606 Osmanlı-Avusturya Savaşları ve Zıttoruk Antlaşması

1593-1606 Osmanlı-Avusturya Savaşlarının Osmanlı Devleti'nin dış siyasetine etkileri

Uzun Savaşlardan Diplomasiye

XVI. Yüzyılın Sonlarına Doğru Osmanlı Devleti

Batıda Avusturya, doğuda Safevilerle mücadele edildi.

İç isyanlar

Değişen ticaret yollarının Osmanlı ekonomisine olumsuz etkisi

Orduda düzen bozuldu

Osmanlı Devleti'nin üç kıtaya yayılmış topraklarında merkezi otorite kaybedildi.

962 yılında kurulan Kutsal Roma German İmparatorluğu tahtına 1516'da Şariken geçmiş ve Avrupa'da Habsburg Hanedanı hüküm sürmeye başlamıştır.

Avusturya,

1804-1867 arasında Avusturya İmparatorluğu,

1867-1918 arasında da Avusturya-Macaristan İmparatorluğu

olarak adlandırılmıştır.

Habsburg İmparatorluğu ile Osmanlı Devleti'nin karşı karşıya gelmesi;

Kanuni Sultan Süleyman'ın 1526 Mohaç Zaferi'yle Macar Krallığı'na son verilmesiyle olmuştur.

Osmanlıların doğu-batı yönündeki genişlemesine

- Orta Avrupa'da Habsburglar
- doğuda Safeviler

engellemiş

kuzeyde de yeni bir güç olarak Rusya ortaya çıkmıştır.

1578'de başlayıp 1590'a kadar sürecektir olan yıpratıcı Safevi savaşları, Osmanlıların Batı'daki sorunlarla ilgilenmesini engellemiştir

DİKKAT

Osmanlı Tarihinde ordunun başında sefere çıkmayan ilk padişah II. Selim'dir.

1593-1606 Osmanlı-Avusturya Savaşları ve Zıttoruk Antlaşması

VS

Avusturya'nın 1591'den beri Osmanlı Devleti'ne ödemesi gereken vergiyi ödememesi

- sınır boylarında yaşanan saldırılar
- Bölgede görevli Bosna beylerbeyinin, Hırvatistan topraklarına akınlar yaparken ölmesi,

savaşı başlatan gelişme olmuştur.

Osmanlı Devleti'nin Avusturya'ya savaş ilan etmesi üzerine papanın girişimiyle

- Avusturya,
 - Lehistan
 - Erdel Prenslüğü,
 - Eflak ve Boğdan voyvodalıkları
- nin katıldığı Haçlı İttifakı oluşturulmuştur.

Yeniçeriler, tahta yeni çıkmış olan III. Mehmed'i bizzat sefere gitmeye zorlamıştır.

Kanuni Dönemi'nde kuşatılan ancak alınamayan Eğri Kalesi'nin fethinden sonra 1596 Haçova meydan savaşında Osmanlılar, Avusturya ve Erdel'in oluşturduğu müttefik orduya karşı büyük bir zafer kazanmıştır.

DİKKAT

Bu zaferin kazanılmasında Osmanlı ordusunun gücünden ziyade Avusturya ordusunun disiplinsizliği etkili olmuştur.

Osmanlılar Kanije Kalesi'ni fethetmiş, Avusturya kaleyi geri almak istemişse de, Tiryaki Hasan Paşa, Kanije önlerinde Avusturya ordusunu 1601'de bozguna uğratmıştır.

Osmanlı kuvvetleri 1605'te de Estergon'u fethetmiştir.

- Anadolu'da yaşanan Celali isyanları
- Safevilerin 1603'te doğudan saldırıya geçmesi,

Avusturya karşısında Osmanlıları zor durumda bırakmış,

Macar isyanı ile uğraşan Avusturya'nın da barış isteği ile iki devlet arasında 1606 Zitvatorok Antlaşması imzalanmıştır.

Zitvatorok'un Düşündürdükleri

- Osmanlılar, Macaristan'da Eğri ve Kanije adlarında iki yeni beylerbeylik oluşturmuştur.
- Osmanlı padişahının, rakibini "Caesar" unvanıyla kendisiyle eşit bir hükümdar olarak tanıması Osmanlı Devleti'nin artık Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'ndeki büyük iddialarından vazgeçtiğini göstermiştir.
- Uzun savaş yılları Osmanlı Devleti'nin, asker zaafalarını ortaya çıkarmıştır.
- Yeni harp teknolojisini kullanan Avusturya askeri karşısında eski usul ile savaşan Tımarlı Sipahilerin yetersizliği Osmanlı hükmetini Anadolu'da tüfek kullanabilen sekban askeri toplamak zorunda bırakmıştır.
- Osmanlı Devleti'ne dış politikada prestij kaybettirdi.
- Avusturya'nın büyük devlet seviyesine çıkmasını ve Osmanlı Devleti ile diplomatik protokolde eşit olmasını sağladı.

1593-1606 Osmanlı-Avusturya Savaşlarının Osmanlı Devleti'nin dış siyasetine etkileri

- Osmanlıların bundan sonra Balkanlar ve Orta Avrupa'da uygulayacağı politikaları belirledi.
- Osmanlı Devleti 1606 Zitvatorok Antlaşması ile Avrupa diplomasisinde mütekabiliyet esasını kabul etti.

Mütekabiliyet, karşılıklı denk olma durumu anlamına gelen bir kelime olup diplomatik bir terimdir.

Uzun savaş yılları her iki taraf için de kazançtan çok yıpratıcı oldu.

Osmanlıların bu süreçte dışarda Safeviler ve Avusturya, içerde de Celali İsyanları ile üç cephede savaşması;

Osmanlı'nın uzun vadeli planlar yerine günü kurtarmaya yönelik pratik ve kısa vadeli siyaset üretmesine neden oldu.

OSMANLI- SAFEVİ SAVAŞLARI (1578-1630)

Osmanlı-Safevi mücadelesi,

- Yavuz Sultan Selim'in 1514 Çaldıran Zaferi ile başlamış,
- Kanuni Dönemi'nde Osmanlı Devleti'nin üstünlüğü ile devam etmiş
- 1555 Amasya Antlaşması ile de barış süreci başlamıştır.

Osmanlı-İran Mücadelesinin Sebepleri:

Safevi Devleti'nin

- Karadeniz'e çıkarak tüm Kafkasya'yı ve Batı Türkistan'ı ele geçirmek istemesi,
- Anadolu'da Şii propagandası yapması,
- Ticaret yollarını ele geçirmek istemesi

Osmanlı Devleti'nin

- İran Şahı Tahmasb'ın ölümünden sonra İran'da başlayan kargaşadan yararlanmak istemesi
- Kafkasya'yı ele geçirerek;

- Hazar Denizi'ne ulaşmak
- Rusya'nın güneye inmesini engellemek
- Safevilerin Kafkasya'ya ve Batı Türkistan'a doğru yayılmasını engellemek
- Rus ve Safevi tehditlerini ortadan kaldırarak devletin bütünlüğünü korumak.

1578-1590 İran Savaşları

- Devrin padişahı III. Murat, Lala Mustafa Paşa'yı İran üzerine gönderdi.

DİKKAT

1583'te Beştepe mevkinde yapılan savaşta, taraflar meşaleler yakarak savaşa gece de devam etmiştir. Bu nedenle bu savaşa Meşaleler Savaşı denilmiştir.

● İran

- Osmanlı ordularının, Tebriz, Gürcistan, Azerbaycan'ı alması
- Doğudan da Şeybanilerin baskısına maruz kalması

ile barış isteyince İstanbul (Ferhat Paşa) Antlaşması imzalandı (1590).

İstanbul Antlaşması'nın Önemi:

- Osmanlı sınırı doğuda Hazar Denizi'ne kadar genişledi ve böylece devlet doğuda en geniş sınırlara ulaşmış oldu.

DİKKAT

Ferhat Paşa Antlaşması'ndan sonra Safeviler, ipek ihracatını yasaklayarak Osmanlı ekonomisine büyük zarar vermiştir. Bunun üzerine Osmanlı Devleti karşı önlem olarak İran'ın çok ihtiyacı olan kıymetli madenlerin ve bakırın İran'a ihracını yasaklamıştır.

1603-1611 İran Savaşları

● Safeviler, Osmanlıların;

- dışta Habsburglarla mücadelesini
- içte Celli İsyanları'yla uğraşmasını

fırsat bilerek Şirvan, Azerbaycan ve Gürcistan'ı geri almıştır.

● Sadrazam Kuyucu Murad Paşa'nın Safeviler üzerine yürümesiyle Şah Abbas, barış istemiş ve sonuçta iki devlet arasında 1612 Nasuh Paşa Antlaşması imzalanmıştır.

● Bu antlaşmayla 1555 Amasya Antlaşması'ndaki sınırlara geri dönmüştür.

1617-1618 İran Savaşları

1615'ten itibaren İran'ın antlaşma şartlarına uymaması nedeniyle iki devlet arasında savaş yeniden başladı.

Şah Abbas'ın barış istemesi üzerine 1618 Serav Antlaşması imzalandı.

1622-1639 İran Savaşları

Şah Abbas, Osmanlı'daki isyanlardan faydalanarak 1623'te Bağdat'ı ve Irak'ı Osmanlılardan geri aldı.

Safeviler'e karşı Osmanlılar, Portekizlilerle ittifak yaparak saldırıyı püskürttü.

IV. Murad, ordunun başına geçerek Safeviler üzerine yürüdü

1635'te Revan'ı,
1638'de de Bağdat'ı

geri aldı.

İki devlet arasında 1639 Kasr-ı Şirin Antlaşması imzalandı.

Kasr-ı Şirin Antlaşması'nın Önemi:

- Bugünkü Türkiye-İran sınırı çizilmiştir.
- 61 yıllık savaş durumu sona ermiştir.
- Ticari yasaklar kaldırılarak eski tarih yollarının yeniden canlanması sağlandı.

Osmanlı Devleti XVII. yüzyılın başlarında asker güçlerinin büyük kısmını İran üzerine seferber ettiğinden Otuz Yıl Savaşları ile (1618-1648) uğraşan Avrupa'nın güçsüz ve zayıf durumundan istifade edememiştir.

XVII. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ'NİN DİŞ POLİTİKASI

Osmanlı-Avusturya İlişkileri

Osmanlı-Lehistan İlişkileri

Osmanlı- Rusya İlişkileri

Osmanlı-Venedik İlişkileri

Osmanlı-Avusturya İlişkileri

● Avusturya, Osmanlı Devleti'nin

- XVI. yüzyılın sonlarından itibaren ekonomik ve sosyal sıkıntılar yaşamasına
- devlet idaresinde zafiyetler göstermesine

rağmen bundan faydalanamamasının sebebi:

- Avrupa'da 1618-1648 yılları arasında devam eden Otuz Yıl Savaşlarıdır.
- Avrupa'da yaşanan bu karışıklıklar, Osmanlı Devleti'nin Batı'da gücünü korumasını sağlamıştır.

1662 – 1664 Osmanlı – Avusturya Savaşları

● Avusturya'nın Erdel'in iç işlerine karışması ile IV. Mehmet Sadrazam Köprülü Fazıl Ahmet Paşa'yı Avusturya üzerine göndermiş,

● Uyar ve Neograd Kalelerinin alınması ile Avusturya barış istemiştir.

● İmzalanan 1664 Vasvar Antlaşması ile Avusturya'dan;

● son kez toprak kazanılmış ve savaş tazminatı alınmıştır

DİKKAT

Osmanlıların bütün zor şartlara rağmen otuz sekizinci günde kaleyi fethetmeleri "Uyar önünde bir Türk gibi kuvvetli" deyimini tarihe mal etmiştir.

Osmanlı-Lehistan İlişkileri

● 1575'te Sokollu Mehmet Paşa'nın sadrazamlığı sırasında, Osmanlı himayesine giren Lehistan 1587'de III. Murat Dönemi'nde Osmanlı egemenliğinden çıkmıştır.

Osmanlı-Lehistan İlişkilerinin bozulma sebepleri:

- Kırım hanının, Lehistan topraklarına seferler yapması,
- Lehistan denetimindeki Kazakların Osmanlı sahillerini vurması,
- Lehistan'ın, Osmanlı egemenliğindeki Eflak ve Boğdan'ın iç işlerine karışması

1621 Hotin Seferi

● İki devlet arasındaki bu sorunlar yüzünden Sultan II. Osman (Genç Osman) Lehistan üzerine sefere çıkmıştır.

● Hotin Seferi olarak bilinen bu sefer, Lehistan'ın barış isteğiyle sonuçlanmış ve Kanuni Dönemi'ndeki sınırlar esas alınmıştır.

DİKKAT

Hotin Seferi sırasında yenicilerin disiplinsiz tutumları nedeniyle Genç Osman bu ocağı kaldırmayı düşünmüştür. Ancak padişahın niyetini anlayan yeniciler isyan ederek padişahı tahttan indirerek "Yedikule Zindanlarında" öldürmüşlerdir.

1668-1672 Osmanlı Lehistan Savaşları

● Lehilerin Osmanlı himayesindeki Ukrayna Kazaklarına saldırmaları sonucunda IV. Mehmet döneminde sadrazam Köprülü Fazıl Ahmet Paşa Lehistan seferine çıkarak Kamanıçe'yi fethetti ve Podolya'ya hakim oldu.

● Savaşmayı göze alamayan Lehistan'ın isteği üzerine 1672 yılında barış yapılmıştır.

● 1672 Bucaş ve 1676'daki Zoravna Antlaşmalarıyla;

- Podolya ile Kamanıçe Osmanlı Devleti'ne,
- Ukrayna da Osmanlı himayesindeki Kazaklara bırakıldı.

DİKKAT

Bucaş Antlaşması Osmanlıların;

- topraklarına toprak kattığı son
- batıda en geniş sınırlarına ulaştığı antlaşmadır.

Osmanlı- Rusya İlişkileri

Osmanlı himayesinde Ukrayna'yı yöneten Kazak beyinin, Rusya'ya yanaşması nedeniyle Osmanlı padişahı IV. Mehmet ve sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu Rusya üzerine Çehrin Seferi'ne çıktı.

Çehrin Seferi'nden sonra Rusya ile Osmanlı Devleti arasında 1681 Bahçesaray (Çehrin) Antlaşması imzalandı.

Çehrin (Bahçesaray) Antlaşması ilk Osmanlı-Rus antlaşmasıdır.

Osmanlı-Venedik İlişkileri

Osmanlı Devleti'nin XVII. yüzyıldaki stratejik tehditlerinden biri de Venedik'ti.

IV. Murad Dönemi'nde Venedik yönetimindeki Girit'in bir korsan yatağı haline gelmesi nedeniyle Osmanlı-Venedik ilişkileri bozuldu.

Korsan faaliyetleri artınca Osmanlı donanması, 1645'te Girit'i kuşatmış ve 1669'da IV. Mehmet döneminde Köprülü Fazıl Ahmet Paşa tarafından fethedildi.

Hüseyin KUVVETLİ 2021

Girit Osmanlı'nın aldığı son adadır.

Girit kuşatması Osmanlı Devleti'nin en uzun süreli deniz kuşatmasıdır.

Girit Adasının fethinin uzaması Osmanlı donanmasının ne kadar gerilediğini gösterdi.

Bu uzun kuşatma sırasında Venedik, karşı hamle yaparak Boğazlar ve çevresini abluka altına almış ve bunun sonunda İstanbul'da büyük bir kıtlık yaşanmıştır.

KUTSAL İTTİFAK OSMANLILARA KARŞI

II. Viyana Kuşatması (1683)

1683-1699 Kutsal İttifak – Osmanlı Savaşları

Karlofça'yla Değişen Siyaset

II. Viyana Kuşatması (1683)

Sebepleri:

- Macar beylerinden İmre Tökeli'nin Avusturya'nın mezhep baskılarına karşı ayaklanarak Osmanlı'dan yardım istemesi.
- Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın Avusturya meselesini bitirmek istemesi.

Başarısızlık Nedenleri:

- Bazı komutanların Sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'ya tam destek vermemesi
- Viyana'nın dört taraftan kuşatılmayacak kadar büyük olması
- Orduda ganimet hırsıyla hareket eden askerlerin asıl işlerini yapmaması.
- Ağır topların götürülmemesi.
- Zahire kıtlığı olması.
- Lehistan kralının Bavyera ve Saksonya kuvvetleriyle birleşerek Osmanlı ordusunu iki ateş arasında bırakması.

1683-1699 Kutsal İttifak – Osmanlı Savaşları

- Osmanlı'nın 1683 Viyana bozgunu Avrupa'da büyük bir sevinç ile karşılandı.
- Papanın kışkırtması ile Osmanlı üzerine büyük bir Haçlı seferi düzenlendi.
 - Avusturya
 - Venedik
 - Lehistan
 - Rusya
 - Malta
- 'dan oluşan Haçlılar Osmanlı'ya saldırdılar.
 - 1691'de Salankamen'de
 - 1697'de Zenta'da

yenilgiye uğrayan Osmanlı Devleti, 1699 yılında Karlofça Antlaşması'nı imzalamak zorunda kaldı.

1699 Karlofça Antlaşması

- Macaristan, Erdel → Avusturya'ya,
- Podolya, Ukrayna → Lehistan'a,
- Mora, Dalmaçya kıyıları → Venedik'e

bırakıldı.

Karlofça'yla Değişen Siyaset

Karlofça'yla:

- Osmanlı Devleti ilk kez batıda büyük oranda toprak kaybetti.
- Gerileme Dönemi başladı.
- Osmanlı Devleti taarruzdan savunmaya geçti. Osmanlı Devleti ilk defa yabancı devletlerin (İngiltere ve Hollanda) ara buluculuğunu kabul etti.
- Osmanlı Devleti ilk kez müzakere yoluyla bir antlaşma imzaladı.

1700 İstanbul Antlaşması

- Müzakerelere katılan Rus temsilci, tam yetkili olmadığından Karlofça Antlaşması'nı imzalamamıştır.

1700 İstanbul Antlaşmasıyla:

- Azak Kalesi Rusya'ya bırakıldı.
- Ruslar İstanbul'da daim elçi bulundurma hakkı kazandı.

1700 İstanbul Antlaşmasıyla Rusya Azak Kalesini olarak Karadeniz'e (Sıcak Denizler) inme politikasında ilk adımı atmıştır.

Azak Kalesinin 1700 İstanbul Antlaşmasıyla Rusya'ya verilmesiyle 'Karadeniz'in Türk Gölü' olma özelliği son buldu.

Karlofça Antlaşması Sonrası Dış Siyaset

- Karlofça'dan sonra Osmanlı devleti Avrupa için tehlike olmaktan çıktı.
- Osmanlı Devleti, daha önce önem vermediği İngiltere, Fransa, Hollanda gibi devletlerin siyasetlerinin etkisinde kalarak "denge siyaseti" izlemiştir.
- Protestanlar arasında Haçlı zihniyeti zayıflamış ve İngiltere, İsveç ve Hollanda gibi devletler Osmanlı Devleti ile iyi ilişki kurma siyaseti izlemişlerdir.
- Birden fazla Avrupa Devleti ile aynı anda savaşacak güce sahip olmadığını anlayan Osmanlı Devleti, dönemin durum ve şartlarını menfaatleri doğrultusunda gözeterek konjonktürel ittifaklar kurmuştur.
- 1718 Pasarofça Antlaşması'na kadar kaybettiği yerleri geri alma siyaseti izleyen Osmanlı, bu tarihten sonra barış siyasetine yönelmiştir.

AVRUPA'DA DİN SAVAŞLARINDAN MODERN DEVLETE

Otuz Yıl Savaşları Öncesinde Avrupa

Otuz Yıl Savaşları (1618-1648)

Westfalya Barışı (1648)

Modern Devlet

Otuz Yıl Savaşları Öncesinde Avrupa

● XII. yüzyıldan itibaren İngiltere ve Fransa'nın;

- Roma Hukuku'na dayanan
- Papalık'tan bağımsız hareket eden yönetim mekanizması geliştirmesi,

Avrupa'da kilise ile krallık mücadelesini doğurmuştur.

● Bu mücadelelerde

- kilise, güç kaybetmiş
- kilise, inandırıcılığını yitirmiş
- XV. yüzyıldan itibaren halk arasında kiliseye karşı eleştiriler artmış
- din temelli siyasi mücadeleler başlamıştır.

Otuz Yıl Savaşları Öncesinde Avrupa

● Avrupa'da din alanında başlayıp sonra siyasi, sosyal ve ekonomik olarak devam eden mücadelelerin sebepleri;

- Habsburg Hanedanı'nın Avrupa'da tek hakim güç olma isteği.
- Martin Luther'in başlattığı Protestanlık hareketi.

● Luther, başta endüljans satışı olmak üzere kilisenin maddi uygulamalarına 1517'de 95 maddelik bildiri ile karşı çıkmasıyla Avrupa'da dini ayrışmalar başlamıştır.

- Almanya'nın büyük prenslikleri Luther'i desteklemiştir.
- Alman imparatoru, mevcut Lutheriler dışında kalan insanların Luther'i desteklemesini yasaklamıştır.
- Bunun üzerine beş Alman prensi ve on dört şehir, imparatoru protesto etmiş ve bu nedenle Martin Luther'e taraftar olan Hıristiyanlara "Protestan" denilmiştir.
- Protestanlarla Alman imparatoru arasında yirmi beş yıl süren bir savaş sonrasında 1555'te Augsburg (Ogsburg) Antlaşması imzalanmıştır.

1555 Augsburg Antlaşması

- Protestanlık Almanya'da resmen tanındı.
- Almanya'daki prenslere istediği mezhebi seçme özgürlüğü verildi.
- Halk ya bağlı bulunduğu prensin mezhebine girdi ya da zorunlu olarak göç etti.
- Protestanlar Katoliklerle eşit konuma geldi.
- Augsburg Antlaşması biri Protestan diğeri Katolik olmak üzere iki Almanya'yı ortaya çıkardı.

DİKKAT

Almanya'daki Lutheçilik sonrasında, Fransa'da Kalvenizm Hareketi, İngiltere'de de yetki sahibinin kilise değil kralın olduğu Anglikanizm hareketi gelişmiştir.

Otuz Yıl Savaşları (1618-1648)

● Protestan Çekler ile amacı Protestanlığı yok etmek olan Kutsal Roma İmparatorluğu arasında dini sebepler ile başlayan 1645'e kadar süren

- Alman prensliklerinin Kutsal Roma İmparatorluğu'ndan desteğini çekmesi
- Danimarka ile İsveç arasındaki sorunların bitmesi
- Kutsal Roma İmparatorluğu'nun direncinin kırılması

ile 1648 Westphalia Barışı sonunda biten savaştır.

Hüseyin KUVVETLİ 2021

Westfalya Barışı (1648)

- Avrupa'da Otuz yıl süren kaos ortamına son veren antlaşmadır.
- Devletlerin bir araya gelip imzaladıkları tek bir antlaşma değildir.
- Habsburg elçilerinin Fransa ve İsveç'le ayrı ayrı imzaladıkları ikili antlaşmalara verilen genel bir isimdir.
- 1815'teki Viyana Kongresi'nde uygulanacak olan "Konferans Diplomasisi" için bir esin kaynağıdır.

Westphalia Antlaşması'nın Sonuçları

- Avrupa'nın ilk büyük konferansı sayılır.
- Antlaşma metinleri papaya imzalatılmamış ve böylece kilisenin gücü sınırlandırılmıştır.
- 1555 Augsburg Barışı hükümleri yenilenmiş ve Almanya'da Katolik, Protestan ve Kalvinizm geçerli mezhepler haline getirilmiştir.
- Kutsal Roma İmparatorluğu'nun parçalanmış olduğu da uluslararası hukuk bakımından doğrulanmıştır.
- Fransa artık Avrupa siyasetine yön veren devlet olmuş, İngiltere de güçlü bir devlet olarak Avrupa'da etkili olmaya başlamıştır.
- Almanya'da gerileme ve iç karışıklıklar başladı.

- Hollanda,
- Portekiz
- İsviçre

bağımsız oldu.

- Kutsal Roma İmparatorluğu'nun Avrupa'yı tek bir imparatorluk çatısı altında birleştirme politikası yerini denge politikasına bıraktı.
- Avrupa'da din etkenlerinin yerini modern diplomasi olarak uluslararası alanda modern devletler hukukunun temelleri atıldı.
- İmparatorluklar yerini ulusal krallıklara ve ulus devletlere bıraktı.

Modern Devlet

- Modern devlet anlayışı Avrupa'da Westphalia Antlaşması'ndan itibaren ortaya çıkmıştır.
- Modern devlet anlayışında kilisenin, devlet ve toplum üzerindeki etkisinin azaltılması esastır.
- Modern devletlerde merkez bir ordu bulunur ve merkezi otoritenin koyduğu hukuk kuralları her zaman geçerlidir.

XVII ve XVIII. YÜZYILLARDA OSMANLI DEVLETİ'NDE AVRUPA'DA DENİZCİLİK FAALİYETLERİ

Sömürgecilik Hızlanıyor

Ticaret Gemilerinden Savaş Gemilerine

Osmanlı Denizciliğinde Kadırgadan Kalyona Geçiş

Osmanlı Devleti'nin Denizlerdeki Egemenliği Zayıflıyor

Sömürgecilik Hızlanıyor

● Bir devletin kendi sınırları dışında kalan genelde deniz aşırı toprakları askeri müdahale başta olmak üzere çeşitli yollarla ele geçirmesi ve orada hakimiyet kurup yerli toplumlar üzerinde siyasi, iktisadi ve kültürel alanlarda üstünlük sağlayarak bunların her türlü imkanlarını kendi menfaati için yağmalamasına Sömürgecilik denir.

● Portekiz ve İspanya ile başlayan

- İngiltere
- Hollanda
- Fransa

ile devam eden faaliyetler;

- Hindistan
- Endonezya
- Çin

ve buralardaki adaları sömürge haline getirdi.

İngiltere

● İngiltere, sömürgeciliğinin ilk ciddi temelini

- İspanya'yı mağlup edip
- XVII. yüzyılda İngiliz Doğu Hindistan Şirketi'ni kurarak

atmıştır.

● İngiltere, XVIII. yüzyılın ikinci yarısında Kuzey Amerika'daki Fransız sömürgelerini de ele geçirerek sömürgeciliğini pekiştirdi.

Hollanda

● Hollanda, XVII. yüzyıl başlarında Doğu Hindistan Şirketi'ni kurdu.

● Hollandalılar şirket sayesinde Ümit Burnu'ndan Doğu Hint adalarının ucuna kadar uzanan bölgede büyük bir sömürge imparatorluğu kurdu.

● Amerika kıtası için Portekiz ve İngiltere ile savaştı. Hollanda, İngiltere ile savaşlar sonucunda bazı kolonilerini İngilizlere kaptırdı ve okyanuslardaki gücü zayıfladı.

Fransa

● İlk defa Afrika kıtasına yönelen sömürgeci ülke Fransa'dır.

● Sanayisini ve deniz ticaretini güçlendirdi.

● Amerika kıtasına açılarak zenginliğini artırdı.

● Akdeniz'de, Doğu ticaretine ulaşmak isteyen

- İngiltere
- Fransa
- Rusya

arasında da rekabet yaşandı.

● Osmanlı Devleti ise bunlara karşı elindeki önemli yerleri korumaya çalıştı.

Ticaret Gemilerinden Savaş Gemilerine

● Hollandalılar ve İngilizler başlangıçta iyi silahlanmış yelkenli ticaret gemilerini savaşlarda kullandılar.

● Zamanla tüccar kaptanlara güvenilmeyeceğini anlayan bu iki devlet bunların yerine deniz subaylarını tercih ettiler.

● Savaş gemisi yapımına başlandı ve savaşta kullanılan ticaret gemileri tasfiye edildi.

Osmanlı Denizciliğinde Kadırgadan Kalyona Geçiş

Osmanlı gemiciliğinin

birinci dönemi → kürekli gemiler (kadırgalar)
ikinci dönemi → yelkenli gemiler (kalyonlar)

dönemidir.

Avrupa'da:

- XV. yüzyıl sonlarında okyanus gemiciliği gelişti.
- XVI. yüzyıl sonlarında yelkenli gemilere geçildi.
- Kalyonlar birer top bataryasına dönüştürüldü.
- Deniz savaşları yeni bir nitelik kazandı.

Osmanlı kadırgalarının Akdeniz'de Venedik kalyonları karşısında aciz kalması ile Osmanlı kalyon inşasına başladı ve böylece kadırgadan kalyona geçiş süreci Osmanlı donanması için de gerçekleşti.

1645 Girit Seferi.

- Osmanlı gemi teknolojisindeki değişimde
- donanma stratejisinde

önemli bir dönüm noktası oldu.

Osmanlı Devleti'nin Denizlerdeki Egemenliği Zayıflıyor

- XVI. yüzyılda Akdeniz'e hakim olan Osmanlı deniz gücü, Fas'a kadar nüfuz sahasını genişletmiştir.
- Osmanlılar, 1645 Girit Seferi'ne kadar büyük sefere çıkmamış sadece sahilleri korumak amacıyla denizlere açılmıştır.
- XVII. yüzyılda siyasi ve ekonomik sorunlarla uğraşan Osmanlılar, Batı gemiciliğindeki teknolojik gelişmeleri takip edemedi.
- Bu nedenle bütün gemiler ancak XVIII. yüzyılda kalyona dönüştürüldü.
- Osmanlı'da Kalyonculuğun gelişmesiyle:

- Mora 1718 Pasarofça Antlaşması'yla geri alındı.
- Osmanlı donanması, 1770 Çeşme yenilgisine kadar Akdeniz hakimiyetini elinde tuttu.

Osmanlı donanması, Çeşme'de tarihinin ikinci büyük yenilgisini aldı. (Donanmayı Ruslar yakıtı).

Çeşme Baskını'ndan sonra 1774-1789 arasında özellikle gemi inşasında önemli gelişmeler yaşandı.

Sultan III. Mustafa, çağdaş bilgilerle donatılmış deniz subayı yetiştirilmesi konusunda harekete geçti.

Baron de Tott isimli Fransız mühendis, donanmayı iyileştirme çalışmalarında görevlendirildi.

Cezayirli Gazi Hasan Paşa tarafından, 1773'te "Tersane Hendesehanesi" adıyla bugünkü Deniz Harp Okulunun temeli atıldı.

FETİHLERDEN SAVUNMAYA

1711 Prut Savaşı

1715-1718 Osmanlı-Avusturya Savaşları

1736-1739 Osmanlı-Avusturya/Rusya Savaşları

1722-1746 Osmanlı-İran Savaşları ve Safevilerin Sonu

1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı

1770 Çeşme Faciası

1774 Küçük Kaynarca Antlaşması

1711 Prut Savaşı

● XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti, II. Mustafa döneminde 1699 Karlofça ve 1700 İstanbul Antlaşması'yla kaybedilen toprakları geri almaya çalıştı.

II. Mustafa

Sebepleri

- II. Petro'ya yenilerek Osmanlı Devleti'ne sığınması, III. Ahmed'in kendisine sığınan XII. Şarl'ı Rusya'ya teslim etmemesi.
- Rusya'nın İstanbul Antlaşması'na aykırı olarak Azak ve Dinyeper'de yeni kaleler ve donanma inşa etmesi. Rusya'nın Balkanlardaki Ortodoksları, Osmanlı'ya karşı kıskırtması.
- Rusya'nın Kırım'a sınır ihlalleri yapması.
- Çar I. Petro da XII. Şarl'ın kendisine teslim edilmemesini gerekçe göstererek Osmanlı Devleti'ne savaş açtı.
- 1711'de Osmanlı ordusu ile Rus ordusu Yaş yakınlarındaki Prut Nehri kenarında karşılaştı.
- Erzak ve malzeme sıkıntısı da çekmeye başlayan Rus kuvvetleri, Osmanlı ordusu tarafından Prut'ta imha edilmek üzereyken barış istedi.

● Osmanlı Devleti'nin barışı kabul etmesinde;

- Osmanlı ordusunda malzemenin yetersiz olması
- Rus ordusuna yardım gelebileceği endişesi
- Baltacı Mehmet Paşa'nın yenilerle güvenmemesi
- Kırımın sadakatinden şüphe edilmesi

etkili olmuştur.

1711 Prut Antlaşmasının önemi

- Osmanlılar, 1700 İstanbul Antlaşması'yla kaybettiği yerleri geri aldı.
- Osmanlılarda Rusya'ya karşı başarı ile Karlofça Antlaşması ile kaybedilen yerlerin geri alınabileceği inancını güçlendirdi.
- Azak Kalesinin tekrar alınması Karadeniz'in yeniden "Türk Gölü" olmasını sağladı.

II. Katerina

1715-1718 Osmanlı-Avusturya Savaşları

Sebepleri

- 1699 Karlofça Antlaşması ile Venedik'e bırakılan Mora Yarımadası ve bazı Ege adalarının geri alınmak istenmesi.
- Mora halkının, Venedik'in uyguladığı Katolik baskısı nedeniyle Osmanlı Devleti'nden yardım istemesi.
- Venedikli korsanların, Doğu Akdeniz'de ticaret ve hac gemilerine baskınlar yapması.
- Karlofça Antlaşması'nın ihlali olduğu gerekçesiyle Osmanlı Devleti, 1714 yılında Venedik'e savaş ilan etti.

Savaşın gelişimi

- Osmanlı ordusu 1715'te Mora ve çevresindeki adaları Venedik'ten geri aldı.
- Osmanlı Devleti'nin Karlofça sonrası elde ettiği başarılar Avusturya'yı korkuttu.
- Avusturya, Venedik ile 1716 yılında ittifak antlaşması imzalayarak savaşa katıldı.
- Osmanlı ordusu Tuna Nehri kıyısında Petervaradin'de Avusturya ordusu ile karşılaştı ve taktik hatalar sonucu bozguna uğradı. (1716)
- Avusturya ordusu ilerleyişini sürdürerek 1717 yılında Belgrad'ı işgal etti.
- Osmanlı Sadrazamı Damat İbrahim Paşa'nın barış isteği üzerine İngiliz ve Hollanda elçilerinin girişimiyle 1718 Pasarofça Antlaşması imzalandı.

1718 Pasarofça Antlaşmasının Önemi:

- Osmanlı Devletinde "Lale Devri" başladı. İlk kez Çelebi Mehmet döneminde başlayan Osmanlı-Venedik Savaşları kesin kez sona erdi.
- Osmanlı Devleti kaybettiği toprakları geri alma umidini yitirdi.
- Osmanlı Devleti Avrupa'ya yakından tanıma çabasına girdi.
- Avusturya bölgesinde daha da güçlendi.

1736-1739 Osmanlı-Avusturya/Rusya Savaşları

Sebepleri

- 1733'te Avusturya ve Rusya'nın, gizli bir ittifak antlaşması ile Osmanlı topraklarını kendi aralarında paylaşması.

Azak - Kırım → Rusya'ya
Bosna-Hersek → Avusturya'ya

- Rusya'nın, Kırım Tatarlarının kendi topraklarına akınlarını önlemediği gerekçesiyle I. Mahmud'a Prut Antlaşması'nı tanımadığını bildirmesi.
- Osmanlı Devleti, batıda savaşmak istememesine rağmen Rusya'nın Azak ve Kırım'a saldırması sonucu 1736'da Rusya'ya savaş ilan etmişti.

Savaşın gelişimi

- Eflak, Sırbistan ve Bosna'ya saldıran Avusturya, Osmanlı karşısında ardı ardına yenilgiler aldı.
- Rus ordusu da bunun üzerine geri çekilmeye başlamış ve Osmanlılar, Özi'yi geri almıştı.
- Önce Avusturya barış istedi ve 1739 Belgrad Antlaşması imzalandı.

Belgrad Antlaşmasının önemi:

- Osmanlı Devleti'nin XVIII. yy da imzaladığı son kazançlı antlaşmadır.
- Osmanlı Devleti'nin kaybettiği bir toprağı geri aldığı son antlaşmadır. (Belgrad geri alındı)
- Osmanlı Devleti, Avrupa'da yeniden itibar kazandı. Karadeniz'in Türk gölü olduğu son kez onaylandı.

D'argenson Markisi'nin Projesi

- Fransız siyaset adamı Markisi'nin, Türk İmparatorluğunun Paylaşılması hakkındaki projesidir.

- "Avrupa'nın karşılaşacağı ilk büyük devrim muhtemelen Türk Devleti'nin ele geçirilmesi olacaktır.

- Türk yenilince herkesin kendi payına düşeni alması lazımdır veya daha iyisi,

- çok sayıda Hristiyan devlet kurdurmak,

- kadim Yunanistan'a ve Nil Nehri'ne,

- Ege adalarına yeniden hayat vermek gerekir."

1722-1746 Osmanlı-İran Savaşları ve Safevilerin Sonu

- 1639 Kasrı Şirin Antlaşması ile Osmanlı-Safevi arasında barış dönemi başlamış ve ticaret yolları yeniden canlanmıştı.

- İran'daki Afgan Ayaklanmalarını fırsat bilen Çar I. Petro, 1723'te Kafkasya üzerine harekete geçerek Derbent ve Bakü'yü işgal etti.

- Kafkasya'daki Müslümanların Osmanlı Devleti'nin himayesine girmek istemesi üzerine Sadrazam Damat İbrahim Paşa'nın girişimiyle İran üzerine sefere çıkıldı.

- Fransa'nın arabuluculuğu ile Osmanlı Devleti ile Rusya arasında 1724 İran Mukasemenmesi (İstanbul Antlaşması) imzalandı.

- Bu anlaşma ile İran toprakları, Osmanlı Devleti ile Rusya arasında paylaşıldı.

- Ülkesinin topraklarının paylaşılmasına razı olmayan Şah Tahmasb, 1731 yılında Osmanlı ordusuna yenilmiştir.

- Barış isteyen Tahmasb ile 1732 Ahmed Paşa Antlaşması imzalandı.

Ahmet Paşa Antlaşması ile:

Tebriz-Azerbaycan, → İran'da
Kafkasya → Osmanlı Devleti'nde

kalmıştır.

Savaşta kazanan Osmanlı Devleti'nin, 1732 Ahmed Paşa Antlaşması ile masa başında kaybetmesi Osmanlı Devleti'nde diplomasi anlayışının hala zayıf olduğunu gösterir.

● Nadir Han, Ahmed Paşa Antlaşması'nı tanımamış ve Şah Tahmasb'ı tahtan indirmiş halkın ileri gelenlerini toplayarak 1736'da kendisini Şah ilan ettirmiştir.

Nadir Han ile İran'da iki yüz otuz altı yıl hüküm süren Safevi hanedanı sona ermiş ve Avşar hanedanı yönetimi ele almıştır.

● Nadir Şah 1743'te Kerkük, Musul ve Bağdat'a saldırdı.

● I.Mahmud'un Kırım ve Mısır'dan yardımcı kuvvetler çağırması ile Nadir Şah, Osmanlı Devleti'nden barış istedi.

● İki devlet arasında Kasrı Şirin Antlaşması'nın esas alındığı 1746 Kerden antlaşması imzalandı.

Nadir Şah

1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı

Sebepleri

● Rusya'nın Lehistan kralının ölümünden sonra kendisine bağlı Stanislav'ı Leh Krallığı'na seçtirmesi Leh milliyetçilerinin, Osmanlı Devleti'nden yardım ve himaye istemesi

● Rusların yayılcı politikalarından rahatsız olan Kırım hanının, Osmanlı Devleti'nin Rusya'ya karşı harekete geçmesini istemesi.

● Kırım Giray'ın ölümü üzerine yerine geçen Devlet Giray'ın Kırım'da düzeni sağlayamaması.

● Sadrazam Mehmed Emin Paşa'nın ordunun sevk ve idaresindeki yetersizliği,

● Gerekli erzak hazırlığının yapılmaması,

● Asker maaşlarının zamanında ödenmemesi

● Osmanlı kuvvetlerini zor duruma sokmuştur.

Hüseyin KUVVETLİ 2021

1770 Çeşme Faciası

● Rus donanması ile Osmanlı donanması

● 5 Temmuz 1770 tarihinde Çeşme Limanı'nda karşılaşmıştır.

● Ruslar, 6 Temmuz günü Çeşme Limanı'na baskın düzenlemiş ve liman içine ateş kayıkları salarak birbirine çok yakın demirlemiş bulunan Osmanlı donanmasına ait otuz kadar gemiyi ateşe vermiştir.

Rus Kraliçesi II. Katerina Çeşme Baskını'nda başarı gösteren general Alexis Orlof'a Çeşmeski (Çeşmeli) unvanını vermiş ve bu savaşın hatırasına Rusya'da bir de zafer abidesi dikirtmiştir.

1774 Küçük Kaynarca Antlaşması

● 28 maddeden oluşan antlaşma; Osmanlı Devleti'nin imzaladığı en ağır antlaşmalardan biridir.

● Kırım'ın Osmanlı Devleti'yle olan bağlılığına son verdi.

● Kırım, Osmanlı Devleti'nin himayesinden çıktı.

● Din bakımından Kırım'ın halifeye bağlılığı devam etmiş ve her iki devlet de Kırım'ın iç işlerine karışmamıştır.

● Rus ticaret gemileri boğazları kullanacak, Karadeniz ve Akdeniz'de serbestçe dolaşabilecekti.

● Ruslar, diğer devletlere verilen imtiyazlardan istifade edecek, gerekli yerlerde konsolosluklar açabilecekti.

Osmanlı Devleti'nin Dinyeper ile Bug ırmakları arasındaki geniş topraklardan çekilmesiyle Karadeniz, Türk Gölü olmaktan çıkmıştır.

Karadeniz'deki hakimiyet sona ermiştir.

● Rusların İstanbul'da daim bir orta elçi bulundurmasına ve bir Ortodoks Kilisesi inşasına izin verilmiş ayrıca Rusya bu kilisenin himayesini üstlenmiştir.

● Ruslar, kutsal yerleri serbestçe ziyaret edebilmiştir. Osmanlı Devleti 4,5 milyon ruble tazminat ödemiştir.

● Ayrıca antlaşma maddelerinin kasıtlı olarak yanlış yorumlanması Ruslara, Osmanlı Devleti'ne müdahale imkanı tanımıştır.